

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger

Periode 1.1.2022 - 31.12.2022

Innhold

1	Innledning	3
2	Åpenhetsloven § 5, bokstav a	3
2.1	Brakars organisering og driftsområde.....	3
2.2	Retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av åpenhetsloven	4
2.3	Rutine for håndtering av informasjonsplikten og varslingsmekanismer for kritikkverdige forhold.....	4
3	Åpenhetsloven § 5, bokstav b	5
3.1	Opplysninger om faktiske negative konsekvenser	5
3.1.1	<i>Aktsomhetsvurdering av batterier som benyttes i elektriske Volvo-busser</i>	5
3.1.3	<i>Aktsomhetsvurdering av Eurobus Nordic AS/Xiamen Golden Dragon</i>	7
4	Åpenhetsloven § 5, bokstav c	7
4.2	Tiltak mot risiko i produksjon av batterier som benyttes i elektriske Volvo-busser	7
4.3	Tiltak mot risiko hos Eurobus Nordic/Xiamen Golden Dragon.....	8
4.4	Øvrige tiltak for etterlevelse av Åpenhetsloven.....	8

1 Innledning

Av alle Brakar AS (heretter kalt Brakar) sine leverandører og forretningspartnere er det fornuftig å anta at det vil være Brakars operatør Vy Buss og deres underleverandører av bussmateriell som utgjør den største risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter. Brakar har derfor bedt om redegjørelse for aktsomhetsvurderinger gjort av Vy Buss på dette.

I denne redegjørelsen vil det trekkes frem noen av funnene som er gjort i disse aktsomhetsvurderingene, men for uttømmende redegjørelse må redegjørelse fra Vy Buss leses.

Brakar velger å støtte seg på redegjørelsen som er utført av Vy Buss på grunnlag av at Vy Buss leverer busstjenester og anskaffer alt av bussmateriell på kontrakt med Brakar.

(Redegjørelsene fra VY og Volvo må henvises til med direkte plassering på våre nettsider).

2 Åpenhetsloven § 5, bokstav a

«Generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for å håndtere faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold».

2.1 Brakars organisering og driftsområde

Brakar er Viken fylkeskommunes kompetanseorgan for kollektivtransport. Selskapets formål er å tilrettelegge for og tilby kollektiv persontransport og skoleskyss, gi informasjon til befolkningen om tilbudet og yte tjenester relatert til dette. Selskapet skal være en mobilitetsaktør som skal bidra til å binde sammen kundens reisekjede fra dør til dør, og til sømløse reiser mellom ulike transportmidler og fylkesgrenser.

Selskapet utfører primært ikke selv rutetrafikk, men kjøper tjenester fra eksterne transportører.

Brakar eies 100% av Viken fylkeskommune. Selskapet står fritt til å organisere deler av sin virksomhet i egne resultatenheter/selskaper.

2.2 Retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av åpenhetsloven

Det er Brakars styre som har det overordnede ansvaret for at selskapet etterlever interne retningslinjer, rutiner og til enhver tid gjeldende regelverk.

Ledergruppen har ansvar for sin avdeling og for å sørge for at arbeidet utføres i henhold til interne retningslinjer og rutiner. Daglig leder har det daglige ansvaret for regelverketterlevelse i praksis.

Krav om ivaretagelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter er forankret i handlingsregler for leverandører, som ble vedtatt av Brakar sitt styre i mai 2022. Disse handlingsreglene er gjort til en del av kontrakten mellom partene. Handlingsreglene inneholder bestemmelser om menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, bestikkelser, miljø, ansattes helse og sikkerhet, og hvitvasking og konkurranse. Kravene om menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold gjelder også for underleverandører.

I dette forankres virksomhetens plikt til arbeid for etterlevelse av «Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (Åpenhetsloven) LOV.2021-06-18-99».

Avdeling for anskaffelser har ansvar for at kontraktsmalverk blir oppdatert og vedlikeholdt slik at regelverket i åpenhetsloven ivaretas i anskaffelsesprosess og i kontrakt. Dette skal sikre at virksomheter som inngår et kontraktsrettslig forhold med Brakar AS skal ha det nødvendige på plass ved inngåelse av kontrakt.

Det er også etablert et system for kartlegging av risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold blant Brakars leverandører og forretningspartnere. Systemet benyttes til å risikoen vurdere eksisterende og nye selskaper som har eller er i ferd med å få et kontraktsrettslig forhold til Brakar.

2.3 Rutine for håndtering av informasjonsplikten og varslingsmekanismer for kritikkverdige forhold

I Åpenhetsloven § 6 vises det til at «Enhver har ved skriftlig forespørsel rett på informasjon fra en virksomhet om hvordan virksomheten håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser etter § 4. Dette omfatter både generell informasjon knyttet til en særskilt vare eller tjeneste som virksomheten tilbyr».

Brakar må svare ut informasjonskrav på en skriftlig, dekkende og forståelig måte innen rimelig tid eller senest tre uker etter at informasjonskravet er mottatt, jf. Åpenhetsloven § 7 første og andre avsnitt.

For å ivareta loven om rett til informasjon, jf. Åpenhetsloven § 6, har Brakar opprettet en informasjonsside på sine nettsider som inneholder redegjørelser, samt et kontaktskjema for henvendelser som angår åpenhetsloven.

Dette kontaktpunktet kan også benyttes ved varsling av kritikkverdige forhold som kan bidra til å avdekke negative konsekvenser hos noen av Brakars leverandører eller forretningspartnere.

3 Åpenhetsloven § 5, bokstav b

«Opplysninger om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger»

3.1 Opplysninger om faktiske negative konsekvenser

I oppstart av ny kontrakt for busstjenester i Drammen og Lier er det ennå ikke avklart hvilken leverandør av buss som blir valgt. Brakar vil anmode Vy Buss (operatør) om å ta hensyn til redegjørelser i henhold til Åpenhetsloven i beslutningen om hvilken leverandør som skal levere busser.

Oppstart av ny kontrakt på Kongsberg er satt til å være 1.7.23. Vy Buss som er operatør har levert redegjørelser til Brakar på elektriske busser som skal benyttes til kjøring av buss i dette området. Her vil det benyttes både busser av merket Volvo, samt busser fra den kinesiske produsenter Xiamen Golden Dragon.

Denne redegjørelsen tar for seg hovedtrekkene av negative funn i fullstendig redegjørelse fra Vy Buss.

3.1.1 Aktsomhetsvurdering av batterier som benyttes i elektriske Volvo-busser

Brakar har elektriske busser som kjører på kontrakt på Kongsberg fra og med juli 2023. Vy Buss er operatør i dette området for Brakar. I forbindelse med disse elektriske bussene ba Brakar om en utredning fra Vy Buss på risiko for brudd på grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter knyttet til batteriene som inngår i Volvo-bussene.

Volvo opplyser om at battericellene produseres i Sør-Korea. Sør-Korea kategoriseres som et land med middels til høy risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter. Landet har historikk som tilsier at arbeidsmarkedet er preget av lange arbeidstider.

Fabrikken har i tillegg kapasitetsutfordringer, noe som ytterligere øker risikoen for brudd på arbeidstidsbestemmelser for de som jobber ved fabrikken.

Høy risiko er identifisert også i utvinning av mineraler som benyttes i batteriene.

Det pekes på at utvinning av mineralet *Grafitt* finner sted i Kina. Volvo vurderer risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i Kina som høy. Det har blitt avdekket store utfordringer med forurensning av både drikkevann og matjord for lokalbefolkningen. Generelt konkluderer rapporten med at utvinning av *Grafitt* har en negativ konsekvens for menneske- og arbeidsrettigheter.

Litium utvinnes i flere land, og blant disse landene trekkes det frem at det i Chile og Argentina har vært konflikter med urbefolkningen grunnet tilgang til naturressurser i forbindelse med utvinning av mineralet. Utvinningen krever større mengder vann, i områder hvor det allerede er knapphet på denne ressursen. Litium utvinnes også i Kina, og det antas med bakgrunn i kjent risiko knyttet til brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i landet, at risikoen må regnes som høy.

Volvo konkluderer med høy risiko for negative konsekvenser ved utvinning av litium på bakgrunn av urbefolknings rettigheter, vannknapphet og miljøpåvirkning som særlige vesentlige risikoområder knyttet til litiumutvinning i batterienes leverandørkjede.

Volvo opplyser i sin rapport om at *kobolt* som benyttes i batteriene hovedsakelig utvinnes i Kongo. Rapporter fra Amnesty på arbeidsforhold i koboltminer peker på utfordringer knyttet til utstrakt bruk av barnarbeid, ingen sikring av helse og miljø under arbeidet, og at risikoen for å pådra seg langvarige helseskader er stor. Det har også vært meldt om dødsfall i gruvne.

Volvo opplyser også i sin redegjørelse om at det er stor risiko for sammenheng mellom koboltgruvedrift og væpnet konflikt i Kongo, da overskuddet av salget fra mineralene bidrar til finansiering av krigføring som igjen bidrar til å opprettholde en vedvarende humanitær krise i landet.

Volvo konkluderer med at risikoen for brudd på grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter, spesifikt knyttet til barnarbeid, tvangsarbeid, helse, miljø- og sikkerhet og arbeidstid, er svært høy ved utvinning av kobolt i Kongo.

Vy Byss vurderer på bakgrunn av rapport fra Volvo, at risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeden til batteriene kan kategoriseres som høy. I all hovedsak befinner disse bruddene seg i produksjon av battericeller i Sør-Korea og i utvinning av mineralene som benyttes i batteriene.

3.1.3 Aktsomhetsvurdering av Eurobus Nordic AS/Xiamen Golden Dragon

I anskaffelsen av bussmateriell til ny kontrakt på Kongsberg, Numedal og Midtfylke har Brakar bedt operatør Vy Buss om en redegjørelse for anskaffelsen opp mot åpenhetsloven. Bussene skal anskaffes gjennom importør Eurobus Nordic AS, fra den kinesiske produsenten Xiamen Golden Dragon.

Vy buss har vurdert at risikoen knyttet til ivaretagelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter i anskaffelser av batterielektriske busser generelt er kategorisert som høy. Bakgrunnen for dette er en høy andel produksjon i Kina samt risiko knyttet til forsyningskjeden for produksjon av batterier (konfliktmineraler).

4 Åpenhetsloven § 5, bokstav c

«Opplysninger om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko for negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene»

4.2 Tiltak mot risiko i produksjon av batterier som benyttes i elektriske Volvo-busser

Volvo opplyser at de stiller krav til at deres batterileverandører jobber med sine underleverandører for å ivareta grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter. De stiller krav til at leverandørene utfører aktsomhetsvurderinger av sine leverandører, og dette i henhold til OECDs metode.

Som en del av arbeidet med disse utfordringene har Volvo utviklet et program for oppfølging av sin forsyningskjede, og her fokuserer de spesielt på utvinningen av mineraler og materialer som inngår i produksjonen av batterier. Programmet bygger på OECDs aktsomhetsvurderingsmetodikk. Målet for programmet er å oppnå full sporbarhet av etterlevelse av Volvos «Responsible Purchasing standards and requirements» i forsyningskjeden innen 2025.

Volvo er svært oppdatert på etterlevelse av prinsippene i Åpenhetsloven, og Brakar støtter seg på rapportene som deles fra Volvo til vår operatør Vy Buss.

Vy Buss opplyser til Brakar at de vil jobbe videre med kartlegging og oppfølging av risikoen knyttet til produksjon i Sør-Korea, samt forholdene som er knyttet til fagforeningsfrihet i landet. De risikoer som identifiseres i forsyningskjeden i rapporten fra

Volvo for busser og batterier vil også følges opp i dialog mellom Vy Buss og deres leverandør Volvo.

Brakar vil videre følge opp at Vy Buss overholder forpliktelsen til å kartlegge og følge opp risikoen, samt dialogen med Volvo.

4.3 Tiltak mot risiko hos Eurobus Nordic/Xiamen Golden Dragon

I forkant av anskaffelsen ble det kartlagt leverandørkjeden og avdekket at Eurobus Nordic var umodne på lovverket om åpenhetsloven. Vy buss opplyser at de etter dette har lagt ned mye arbeid i oppfølging av Åpenhetsloven overfor Eurobus Nordic og den kinesiske bussprodusenten Xiamen Golden Dragon.

Eurobus Nordic har etter trykk fra Vy Buss lagt ned et akseptabelt arbeid med etterlevelse av det nye lovverket. De har blant annet benyttet seg av bistand fra konsulenter for arbeid med aktsomhetsvurderinger, og meldt seg inn i Etisk handel Norge.

Med bakgrunn i risikovurderingen av anskaffelsen opp mot åpenhetsloven er det nødvendig å fortsette arbeidet med å følge opp leveransen fra Xiamen Golden Dragon over tid. Eurobus Nordic AS har iverksatt en handlingsplan for å kunne påvirke dette over en lengre tidshorison. Vy buss følger opp med Eurobus Nordic hvordan dette arbeidet går og Brakar vil ha fokus på å følge opp Vy buss' forpliktelser om rapportering til Brakar på området.

4.4 Øvrige tiltak for etterlevelse av Åpenhetsloven

Brakar har satt i gang et arbeide med å kartlegge alle våre leverandører og forretningspartnere, og vil underveis i kartleggingsarbeidet undersøke disse opp mot prinsippene i Åpenhetsloven. Brakar har fått på plass et digitalt system for dette arbeidet, og systemet vil bidra til å enklere danne et oversiktsbilde over hvor hovedvekten av risiko ligger på leverandør- og forretningspartnerbasen til Brakar.

Dette vil kunne gi Brakar et utgangspunkt for systematiske undersøkelser og oppfølging av leverandører, underleverandører og forretningspartnere med middels til høy risiko for brudd på grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter, og iverksetting av nødvendige tiltak for å avhjelpe problemområdene.